Traducere: Magda Zucker

Liderul neașteptat

Vaigash 5781

Am fost prezent la unul dintre momentele în care faimosului istoric al islamului, Bernard Lewis i s-a cerut să prezică cursul evenimentelor din Orientul Mijlociu. El a răspuns "Sunt un istoric, așa că fac preziceri doar asupra trecutului. Mai mult de atât sunt un istoric *pensionat*, așa că până și trecutul meu a *trecut*." Este imposibil să facem preziceri în ceea ce privește ființele umane în viață, deoarece suntem liberi și nu există niciun mod de a ști dinainte cum va reacționa un individ la marile provocări ale vieții sale.

Dacă un lucru pare clar în ultima treime a Genezei este acela că Iosef va apărea ca un lider arhetipal. El este personajul principal al poveștii, iar visele sale și circumstanțele care se schimbă indică toate în această direcție. Cel mai puțin probabil candidat este Iuda, cel care a propus ca Iosef să fie vândut ca sclav (Gen. 37:26-27), pe care îl vedem apoi trăind separat de frații săi, printre Canaaniți, având o căsătorie mixtă, pierzându-și doi fii din cauza păcatelor și întreținând relații sexuale cu o femeie pe care o credea prostituată. Capitolul în care sunt descrise acestea începe cu fraza " În vremea aceea, Iuda a coborât de la frații săi" (Gen. 38:1). Comentatorii interpretează aceasta ca însemnând un declin moral.

Cu toate acestea, istoria s-a dovedit diferită. Descendenții lui Iosef, triburile Efraim și Manase, au dispărut din paginile istoriei după cucerirea asiriană din 722 î.e.a., în timp ce descendenții lui Iuda au supraviețuit cuceririi babiloniene, iar numele lui Iuda este cel pe care îl purtăm ca popor. Suntem *Yehudim*, "Evrei." Pericopa Vaigash, din această săptămână, ne explică de ce.

Încă din pericopa săptămânii trecute am început să observăm calitățile de leadership ale lui Iuda. Familia a ajuns într-un impas. Aveau nevoie disperată de mâncare, însă știau că vice-regele egiptean a insistat să îl aducă cu ei pe fratele lor Beniamin, iar Iaacov refuza să permită acest lucru. Pe primul fiu al iubitei sale Rahel (Iosef) îl pierduse deja și nu avea să permită ca celălalt fiu al ei, Beniamin să fie luat în această călătorie periculoasă. Ruben, în concordanță cu caracterul său instabil, a avut o sugestie absurdă: "Ucide-mi cei doi fii dacă nu îl voi aduce

înapoi în siguranță pe Beniamin." (Gen. 42:37) În cele din urmă, Iuda, cu autoritatea sa liniștită – "Eu personal voi garanta siguranța sa; poți să mă consideri personal responsabil pentru el" (Gen. 43:9) – este cel care îl convinge pe Iaacov să îi permită lui Beniamin să meargă.

Acum, când frații se pregătesc să plece din Egipt și să se întoarcă acasă, scenariul de coșmar se pune în mișcare. Beniamin este prins având cupa vice-regelui în posesia sa. Oficialitățile declară verdictul. Beniamin trebuie să rămână ca sclav. Ceilalți frați sunt liberi să plece. În acel moment Iuda face un pas în față și ține un discurs care va schimba istoria. El vorbește elocvent despre mâhnirea tatălui său pentru pierderea unuia dintre fii lui Rahel. Dacă îl pierde și pe celălat va muri de tristețe. Eu, spune Iuda, am garantat personal întoarcerea sa în siguranță. El concluzionează:

"Îngăduie, dar, te rog, robului tău să rămână în locul băiatului, ca rob al domnului meu; iar băiatul să se întoarcă înapoi cu frații săi. Cum mă voi putea eu întoarce la tatăl meu, dacă băiatul nu este cu mine? Ah! Să nu văd mâhnirea tatălui meu!" (Gen. 44:33-34)

Imediat ce Iuda spune aceste lucruri, Iosef, copleșit de emoții, își dezvăluie adevărata identitate și întreaga dramă elaborată ajunge la final. Ce se întâmplă aici și cum este relevant leadership-ul?

Înțelepții au articulat un principiu: " Acolo unde stau penitenții, nici măcar cei perfect drepți nu pot sta." (Brachot 34b) Talmudul aduce un argument din Isaia: "Pace, pace celor de departe și de aproape" (Is. 57:19) așezându-i pe cei de departe (păcătosul penitent) înaintea celor de aproape (cel perfect drept). Totuși, aproape sigur, sursa reală aici este povestea lui Iosef și Iuda. Iosef este cunoscut în tradiție ca *ha-tzaddik*, cel drept.[1] Iuda, asa cum vom vedea, este penitent. Iosef a devenit "al doilea după rege." Iuda, însă, a devenit înaintașul regilor. Așadar, acolo unde stau penitenții, nici măcar cei perfect drepți nu pot sta.

Iuda este prima persoană din Tora care să ajungă la penitența perfectă (*teshuvah gemurah*), definită de înțelepți ca atunci când te aflii într-o situație în care există probabilitatea de a fi tentat să repeți un păcat precedent, însă reușești să îi reziști pentru că ești o persoană schimbată.[2]

Cu mulți ani în urmă Iuda a fost responsabil de vânzarea lui Iosef ca sclav:

> Iuda a spus fraților săi "Ce avem de câștigat dacă îl ucidem pe fratele nostru şi să-i ascundem sângele? Veniți mai bine să-l vindem ismaeliților şi să nu punem mâna pe el, căci este fratele nostru, carne din carnea noastră." Şi frații lui l-au ascultat. (Gen. 37:26-27)

Acum, confruntându-se cu o perspectivă similară, de a-l lăsa pe Beniamin ca sclav, el are un răspuns foarte diferit. El spune "lasă-mă să rămân eu ca sclav și lasă-mi fratele să plece liber.

[1] Vezi Tanchuma (Buber), Noach, 4, s.v. eleh, bazat pe Amos 2:6, "L-au vândut pe cel drept pentru arginți."
[2] Mishneh Torah, Hilchot Teshuvah 2:1.

(44:33) Aceasta este penitența perfectă și este ceea ce-l determină pe Iosef să își dezvăluie identitatea și să-și ierte frații.

Tora deja a oferit un indiciu despre schimbarea în caracterul lui Iuda într-un capitol anterior. După ce a acuzat-o pe nora sa Tamar că a rămas însărcinată în urma unei relații sexuale interzise, este confruntat de ea cu dovezi că el însuși este tatăl copilului, iar răspunsul său este de a declara imediat: "Ea este mai corectă decât mine" (Gen. 38:26). Aceasta este prima oară în Tora când vedem un personaj recunoscânsu-și greșeala. Dacă Iuda a fost primul penitent, Tamar – mama lui Perez, al cărui descendent este Regele David – a fost responsabilă în cele din urmă.

Poate că viitorul lui Iuda era deja implicit în numele său, căci verbul *le-hodot* de la care este derivat și care înseamnă "a mulțumi" (Leah și-a denumit al patrulea fiu Iuda spunând "de această dată îi voi mulțumi lui Dumnezeu," Gen. 29: 35), este înrudit și cu verbul *le-hitvadot*, care înseamnă "a admite" sau "a mărturisi" – și mărturisirea este, potrivit lui Rambam, nucleu poruncii penitenței.

Liderii fac greșeli. Acesta este un hazard ocupațional al acestui rol. Managerii respectă regulile, însă liderii se regăsesc în situații pentru care nu există reguli. Declari un război în care vor muri oameni sau nu faci acest lucru, cu riscul de a permite adversarilor tăi să devină mai puternici având ca rezultate moartea mai multora. Chamberlain în 1939, a făcut această greșeală și doar cu ceva timp mai târziu a devenit clar că s-a înșelat și că Churchill avea dreptate.

Însă liderii sunt și ei oameni, iar greșelile lor, de multe ori nu au nimic de-a face cu leadership-ul, ci cu slăbiciunile și tentațiile omenești. Abaterile sexuale ale lui John F. Kennedy, Bill Clinton și a multor altor lideri, au fost fără îndoială mai puțin decât perfecte. Acest lucru ne afectează sau nu modul în care îi judecăm ca lideri? Iudaismul sugerează că ar trebui. Profetul Natan era neînduplecat cu privire la Regele David pentru că s-a căsătorit cu soția unui alt bărbat. Însă iudaismul notează de asemenea și ce a urmat.

Ceea ce contează, sugerează Tora, este să regreți – își recunoști greșelile și, ca rezultat, te schimbi. Așa cum a subliniat Rav Soloveitchik atât Saul, cât și David, primii doi Regi ai Israelului au păcătuit. Amândoi au fost mustrați de un profet. Amândoi au spus *chattati*, "Am păcătuit".[3] Însă soarta lor a fost radical diferită. Saul a pierdut tronul, David nu. Motivul, spunea Rav, a fost acela că David a mărturisit imediat. Saul a ocolit adevărul și a căutat scuze înainte de a-și recunoaște păcatul.[4]

Poveștile lui Iuda și ale descendentului său David, ne spun că ceea ce fac pe cineva un lider nu este neapărat dreptatea perfectă. Este capacitatea de a recunoaște greșelile, de a învăța din ele și a crește. Iuda pe care îl vedem la începutul poveștii nu este același om pe care îl vedem

[3] I Sam. 15:24 and II Sam. 12:13.
[4] Joseph Soloveitchik, *Kol Dodi Dofek: Listen – My Beloved Knocks* (Jersey City, N.J.: Ktav, 2006), 26.

la final, la fel ca Moshe pe care îl vedem în scena tufișului arzând – bâlbâit, ezitant – nu este eroul puternic, "vederea lui neabătută, energia sa naturală nestăvilită."

Un lider este acela care, deși poate să se împiedice și să cadă, se ridică mai onest, modest și curajos decât era înainte.

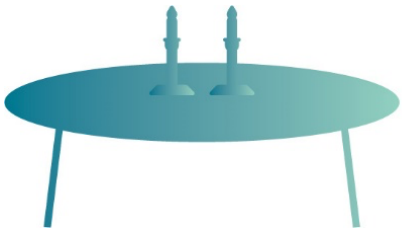

ÎNTREBĂRI ÎN JURUL MESEI DE SHABAT

1. Cum diferă viziunea iudaismului asupra unui lider de interpretarea seculară a leadershipului în țara voastră?
2. Îi judeci pe oameni în funcție de greșelile lor sau de modul în care răspund acelor greșeli?
3. Cum putem aplica aceste idei despre *teshuvah* în viețile noastre de zi cu zi?

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Biroul Rabinului Sacks este susținut de The Covenant & Conversation Trust